

THEMA VISITATIES POKB 2016

Platform Overheid en Kwaliteit Bodembeheer (werkgroep thema)

www.pokb.nl

Datum : **25 november 2015**
Kenmerk : POKB-thema- definitief

Aanleiding en doel van geselecteerde thema's

Er zijn vier thema's geïnventariseerd door de werkgroep. Deze zijn besproken in POKB op 17 september 2015 (zie verslag), waarbij twee thema's zijn geselecteerd als thema voor de visitaties:

1. DVO en contractafspraken Opdrachtgever (OG) – Opdrachtnemer (ON)
2. Monitoring (PDCA) Convenant bodem en ondergrond 2016-2020.

In deze notitie zijn de thema's uitgewerkt tot visitatieonderwerpen en -vragen. Het doel is om de visitaties op een meer uniforme wijze plaatsvinden en kunnen resultaten onderling beter worden vergeleken.

Thema 1: DVO en contractafspraken Opdrachtgever (OG) – Opdrachtnemer (ON)

Het wetsvoorstel VTH zal niet de kwaliteitscriteria gaan bevatten. Die dienen opgenomen te worden in een verordening die naar huidige inzichten 1.07.2016 gereed dient te zijn. Dit betekent dat Opdrachtgevers (provincies en gemeenten) dit moeten vormgeven en Opdrachtnemers (RUD's en OD's) die moeten implementeren. Er worden verschillende eisen gesteld aan een OG of ON. Een afzonderlijke visitatie van een OG of ON is mogelijk omdat en voor de visitatie duidelijk onderscheid is gemaakt in de vragen.

Het thema gaat om de doelmatige inrichting van de verordening, het contract of dienstverleningsovereenkomst (DVO) en de organisatie voor de uitvoering van de taken die in opdracht worden uitgevoerd. De afspraken over de kwaliteit van de te leveren dienst spelen een belangrijke rol bij de inrichting.

Vragen aan de Opdrachtgever

1. Is er een verordening en wat is hierin opgenomen over de (kwaliteit) van de uitvoering?
2. Is er een DVO/contract en hoe is deze tot stand gekomen, zowel inhoudelijk als financieel?
3. Welke basis- en verzoektaken voor bodem en ondergrond zijn benoemd in de DVO?
4. Wie is verantwoordelijk voor het leveren van de uit te voeren taken voor wat betreft bodem en ondergrond?
5. Heeft de OG kwaliteitseisen gesteld in de DVO waar de ON aan moet voldoen, zo ja welke en wat zijn bevoegdheden OG om te toetsen?
6. Zijn er KPI's vastgelegd in de DVO waar de ON over moet rapporteren? Zo ja welke?
7. Vinden de rapportageverplichtingen periodiek plaats?
8. Vindt er periodiek overleg plaats waarbij afwijkingen op de DVO worden besproken?
9. Hoe verloopt de communicatie in de praktijk?
10. Is er sprake van kwaliteitsborging in de uitvoering?

Vragen aan de Opdrachtnemer

1. Is de verordening en DVO/contract bekend en geïmplementeerd?
2. Welke basis- en verzoektaken bodem en ondergrond zijn overgedragen aan de ON?
3. Is er een uitvoeringsprogramma opgesteld?
4. Worden de vastgelegde afspraken in de DVO geëvalueerd en gemonitord door de ON? en vervolgens gerapporteerd aan de OG?
5. Is er een PDCA cyclus?
6. Heeft de ON een kwaliteitssysteem? Wordt er voldaan aan de kwaliteitscriteria 2.1 / Normblad 8000? Op welke (andere) wijze vindt kwaliteitsborging plaats?
7. Vindt er afstemmingsoverleg plaats tussen de OG en ON?
8. Vindt er afstemmingsoverleg plaats tussen mogelijk meerdere ON?
9. Wordt er gewerkt met eenzelfde BIS en hoe verloopt het databeheer?
10. Is er sprake van kwaliteitsborging in de uitvoering?

N.B.: Er zijn veel vragen denkbaar voor dit thema. Een interessante invalshoek kan ook zijn: Waaruit blijkt nu dat de mensen die worden ingezet ter uitvoering van de DVO voldoen aan de kwaliteitscriteria? Hoe is/wordt dit aangetoond en waaruit blijkt dat deze kwaliteit geborgd is en blijft (bijv. evalueren van daadwerkelijk ingezette uren).

Naast de specifieke vragen vanuit de context van de implementatie van de wet VTH is er een ontwikkeling naar de Omgevingswet. Daaruit zijn flankerend aan de specifieke vragen nog andere vragen mogelijk die meer het kader aangeven.

Opdrachtgever en opdrachtnemer (flankerende vragen)

1. Is er deelname vanuit de organisatie bij de totstandkoming van de Omgevingswet? Wat zijn de eerste ervaringen?
2. Hoe wordt de organisatie ingericht op de Omgevingswet?
3. Hoe wordt afdeling/ bureau bodem voorbereid de nieuwe Omgevingswet? Worden de voorbereidingen in samenwerking met andere afdelingen gedaan?
4. Welke veranderingen zijn er te verwachten?
5. Wat gaat er veranderen in de werkwijze voor bodem en ondergrond?
6. Zijn er personeelsleden die al een opleiding hebben gedaan voor de Omgevingswet?
7. Wat gaat de invoering van de Omgevingswet betekenen voor de organisatie?

Thema 2: Monitoring (PDCA) Convenant bodem en ondergrond 2016-2020

Het thema is gericht op de uitvoering van het bodemconvenant. Er is een bijbehorend beleidsdocument dat belangrijk is als kader voor de uitvoering. Er is geen afspraak met het bedrijfsleven. Van belang is de afspraken met bedrijfsleven afzonderlijk te borgen. Het is het laatste convenant in deze vorm en zonder gezamenlijk uitvoeringsprogramma. Transitie naar reguliere taak is ingezet. Budget waarschijnlijk tot 2030.

De focus voor de visitatie is de vraag:

Heeft de eigen organisatie, die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de afspraken uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020, alle afspraken uit het Convenant in beeld en stuurt zij actief op het nakomen/uitvoeren hiervan (PDCA)?

De visitatievragen zijn *niet* bedoeld om:

- inhoudelijk een waardeoordeel te geven over de wijze waarop een organisatie de uitvoering van het convenant heeft geprogrammeerd en
- of zij op basis van haar aanpak in staat zal zijn de gemaakte afspraken binnen de gestelde periode van 2016-2020 na te komen.

Over deze onderwerpen verantwoordt zij intern en extern via de eigen beleidscyclus en via de tussentijdse monitoring richting Rijk (Uitvoeringsprogramma Bodem en Ondergrond).

Aandachtspunt: Tijdens het POKB van 17 september 2015 bestond onduidelijkheid over wat het verschil is met de monitoring richting het Rijk (Uitvoeringsprogramma Bodem en Ondergrond). **Reactie:** De verantwoording richting Rijk is om de voortgang van de doelstellingen i.h.k.v. de spoedlocaties inzichtelijk te maken. Onderstaande visitatievragen zijn bedoeld om na te gaan of dit proces van verantwoorden binnen de organisatie is geborgd en de eigen organisatie zicht heeft op wat van haar wordt verwacht de komende convenantsperiode.

Hoofdvraag

Vindt structurele borging en verantwoording over de uitvoering van het convenant plaats?

Referentie is het Normblad onder 3.3 (diverse onderdelen)

Subvragen

1. Hoe wordt uitvoering gegeven aan het nieuwe Convenant 2016-2020 (hoofdstuk A, Saneren, Beheren en Gebruiken van Bodem en Ondergrond)?
2. Heeft de organisatie een programma opgesteld?
 - a. Zo nee, hoe wordt de voortgang en uitvoering van het convenant dan bewaakt door en binnen de eigen organisatie?
3. Hoe ziet programma er uit op relevante artikelen van convenant (vraag 4-10) :
4. Artikel 2 (duurzaam gebruik bodem en ondergrond): Geeft de organisatie uitwerking aan de beleidsopgaven zoals opgenomen in programma STRONG (juni 2014)?
5. Artikel 4 (aanpak spoedlocaties):
 - a. Is een nulmeting uitgevoerd voor dit onderwerp (artikel 17.5 Convenant)
 - b. Hoe bewerkstelligt de organisatie dat alle op de MTR 2013-lijsten opgenomen spoedlocaties met verspreidings- en ecologische risico's zijn gesaneerd dan wel beheerst uiterlijk in 2020? **Indien van toepassing:** Geldt dit ook voor KRW grondwater spoedlocaties?
 - c. Ter invulling van onder 1:
 - i. Is er zicht op dat alle MTR 2013 (is vastgelegd welke?) spoedlocaties uiterlijk in 2016 E/S beschikt zijn? Indien ja: Waarop is deze verwachting gebaseerd en is dit ergens (in) vastgelegd?
 - ii. **Indien van toepassing:** Zijn uiterlijk in 2017 KRW-lijsten vastgesteld? Is er ook al een vervoltraject bepaald om (als dat nog niet is gebeurd) deze locaties uiterlijk in 2018 beschikt te hebben?
 - iii. Worden bedrijven actief benaderd? Wordt eventueel gebruik gemaakt van het juridisch instrumentarium?
 - iv. Is er zicht op dat de op de MTR 2013-lijsten resterende humane spoedlocaties (is vastgelegd welk?) uiterlijk in 2016 gesaneerd dan wel beheerst?
 - v. Is vastgelegd hoe wordt omgegaan met onverwacht, nieuwe (potentiele) spoedlocaties? Structurele werkwijze of ad hoc – aanpak?
6. Artikel 5 (gebiedsgericht grondwaterbeheer):
 - a. Is een nulmeting uitgevoerd voor dit onderwerp (artikel 17.5 Convenant)

- b. Heeft de organisatie in beeld gebracht welke behoefte er bestaat aan gebiedgericht grondwaterbeheer binnen of (eventueel in samenwerking met een andere (overheids)partner) buiten haar grondgebied? Zo ja, is dit in het programma (of elders) vastgelegd? Zo nee, waaruit blijkt dit dan?
7. Artikel 7 (diffuse verontreiniging):
 - a. Heeft de organisatie inzicht in de diffuse bodemproblematiek voor het gebied waarvoor zij bevoegd gezag is?
 - b. Is hierover beleid opgesteld? Bijv. in de vorm van gebruiksadvisen of anderszins? Zo ja, is dit vastgelegd en waar? Bijv. een programma?
8. Artikel 8 (nieuwe bedreigingen):
 - a. Geeft de organisatie hier actief uitvoering aan? Zo ja, hoe en waar vastgelegd (bijv. een VV en TZHH-programma / -beleid)?
9. Artikel 9 (nazorg):
 - a. Heeft de organisatie een visie op het beperken of verlagen van nazorgmaatregelen? Zo ja, waar vastgelegd. Zo nee, waarom niet? Als het bijv. niet aan de orde is, dan zou een organisatie dit als zodanig kunnen vastleggen.
 - b. Indien ja: Hoe maakt de organisatie de gerealiseerde vermindering van de nazorglast inzichtelijk?
10. Artikel 10 (Voormalige stortplaatsen)
11. Zijn voor de uitvoering van alle bovengenoemde onderwerpen (al dan niet opgenomen in 1 allesomvattend programma) financiële middelen beschikbaar? Waaruit blijkt dit? Bijv. aantonen begroting met bijbehorende financiële paragraaf.
12. Artikel 17.4: Hoe vindt verantwoording over de uitvoering en voortgang van het Convenant Bodem en Ondergrond binnen de eigen organisatie plaats? Artikel 17.4 geeft aan dat sprake moet zijn van verantwoording aan raden en staten.
 - a. Is sprake van een aparte verantwoordingscyclus van college naar raad/Staten of
 - b. Maakt de verantwoording deel uit van de gemeente- of provinciebrede cyclus (begroting)?
 - c. Wat is de rol van het dagelijks bestuur (uitvoering) en die van het algemeen bestuur (kaderstellend)? Hoe is de aandacht van het algemeen bestuur voor bodem en ondergrond?
 - d. Kan de organisatie een voorbeeld laten zien van de wijze waarop wordt verantwoord (bijv. een begroting waaruit dit blijkt)?
 - e. Zijn de beschikbare middelen voldoende om de gestelde convenantsdoelen te realiseren?
 - f. Zo nee, zijn binnen de beschikbare dan nadere prioriteiten gesteld over welke doelen wel en welke doelen niet gerealiseerd zullen/kunnen worden? Ofwel, is de vastgestelde programmering met daarin opgenomen prestaties realistisch? Niet bedoeld om een waardeoordeel te geven. Dit betreft ter vaststelling van de feiten (dat je een doel niet haalt is niet belangrijk, wel dat je je daar als organisatie van te voren van bewust bent).

Mogelijke risico's

- Geen volledig overzicht hebben van alle afspraken die gemaakt zijn binnen het nieuwe convenant en wat van jou als deelnemende organisatie wordt verwacht (gevolg: je voldoet niet (of niet tijdig) aan de doelstellingen uit het Convenant).

Te gebruiken kwaliteitsregistraties

- Vastgesteld programma of ander vastgesteld document waaruit blijkt dat de convenantsverplichtingen en doelen zijn opgenomen;
- Beleidscyclus waaruit de periodieke verantwoording richting bestuur blijkt (incl. financiering uitvoering Convenant);

Beoordeling van de thema's

De visitatie op de themaonderwerpen geeft een indruk van de wijze van uitvoering en aanpak in combinatie met het Normblad. Het Normblad 8000 maakt onderdeel uit van de VTH-criteria 2.1 en komt in deze zin terug in de verordening en DVO (thema 1). Voor thema 2 is onderdeel 3.3 van het Normblad 8000. De visitatieronde is tevens bedoeld om te beoordelen of de eisen in het Normblad 8000 (versie 4.1) nog voldoende aansluiten op de actualiteit.

Iedere organisatie zal de themaonderwerpen op een verschillende wijze invullen en in een verschillend stadium zijn. Bij de beoordeling gaat het erom een goed beeld te krijgen van de stand van zaken voor deze onderwerpen.

Om een zo objectief mogelijk beeld te krijgen van de stand op de drie onderwerpen is een scoretabel ontwikkeld. De teamleider concludeert aan het eind van de visitatie en koppelt de score terug op de organisatie en noteert zo nodig een afwijkende mening van de visitatie. De score is indicatief en alleen bedoeld om een totaalbeeld te verkrijgen.

Scoretabel Thema 1: DVO en contractafspraken

Oordeel	Toelichting op criteria
Volledig gereed	Organisatie gereed voor functioneren als OG of ON met aantoonbare waarborgen voor de kwaliteit van de uitvoering. DVO op orde, implementatie uitgevoerd, communicatie en afstemming functionerend. Werkproces op orde. Toetsing en controles ingevuld.
Deels gereed	Organisatie in voorbereiding voor functioneren als OG of ON, waarbij voorwaarden zijn ingevuld (DVO en uitvoeringsafspraken) en geen knelpunten aanwezig lijken te zijn. Nog geen sprake van volledig afgeronde implementatie.
Niet gereed	Organisatie is niet in staat om te functioneren als OG of ON omdat randvoorwaarden (verordening, DVO, uitvoeringsplan) nog niet zijn ingevuld. Er ontbreken kritische punten in de uitvoering.

Scoretabel Thema 2: Monitoring (PDCA) convenant bodem 2016-2020

Oordeel	Toelichting op criteria
Volledig accuraat	Er is een accurate wijze van zicht houden op de uitvoering, bijvoorbeeld door programmering, periodiek monitoren en evalueren (op basis van o.a. volgen van doelen met indicatoren). Het werkproces en de rapportage van de vereisten in de relevante artikelen is goed op orde. Er is structurele kwaliteitswaarborging en verantwoording over de uitvoering.
Aanwezig	De organisatie geeft op een zichtbare wijze uitvoering aan de diverse afspraken / onderdelen van het convenant. Zo niet, dan laat de organisatie minimaal zien hoe zij voornemens is dit alsnog te gaan doen. Bij de onderdelen die wel worden uitgevoerd, is zicht op deze uitvoering. Het werkproces is omschreven. Er zijn keuzes gemaakt voor de rapportage die passen bij de doelstellingen van de organisatie
Ontbrekend	Er ontbreekt zicht op (kritische) onderdelen van de uitvoering (bijvoorbeeld nazorg, diffuse verontreinigingen of gebiedsgericht beheer).

Er is niet gekozen voor de termen van goed, voldoende en onvoldoende, aangezien er geen feitelijke verplichtingen zijn. Het betreft taken die uit het Normblad voortkomen en voor een deel samenhangen met het bodemconvenant of (nog van kracht te worden) wetgeving. De beoordeling is erop gericht om een vergelijkend beeld te geven in de mate waarin het thema is opgepakt.

Het themaonderwerp legt de nadruk op de algemene eisen van het Normblad. Dit geeft een indruk van de wijze van uitvoering en aanpak van kwaliteitszorg in combinatie met de implementatie van het Normblad.